

Kijkwijzer bezoek kleuterklas

1. Doel van de kijkwijzer

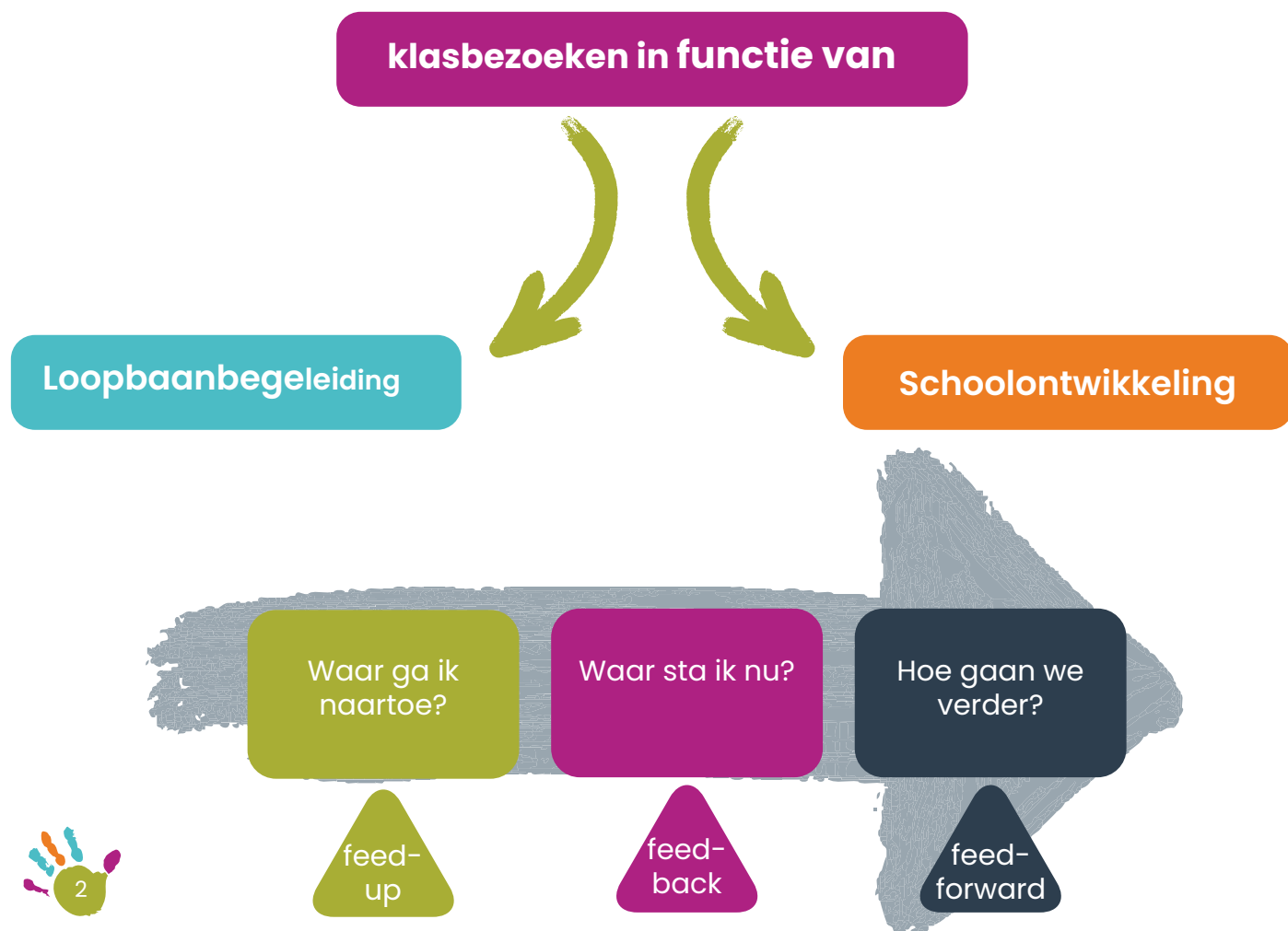
- * Een leidraad bieden om vanuit een krachtige leeromgeving in de kleuterklas te hospiteren.
- * Richting geven aan de uitwisseling die volgt op het hospiteren.
- * Zich bewust worden van elementen van een effectief didactisch leerproces.
- * Richting bieden bij zelfreflectie op de krachtige praktijk.

Tips

- * Bezorg de kijkwijzer aan het team en bespreek elk onderdeel grondig.
- * Laat je inspireren door de extra informatie onder elke invalshoek.

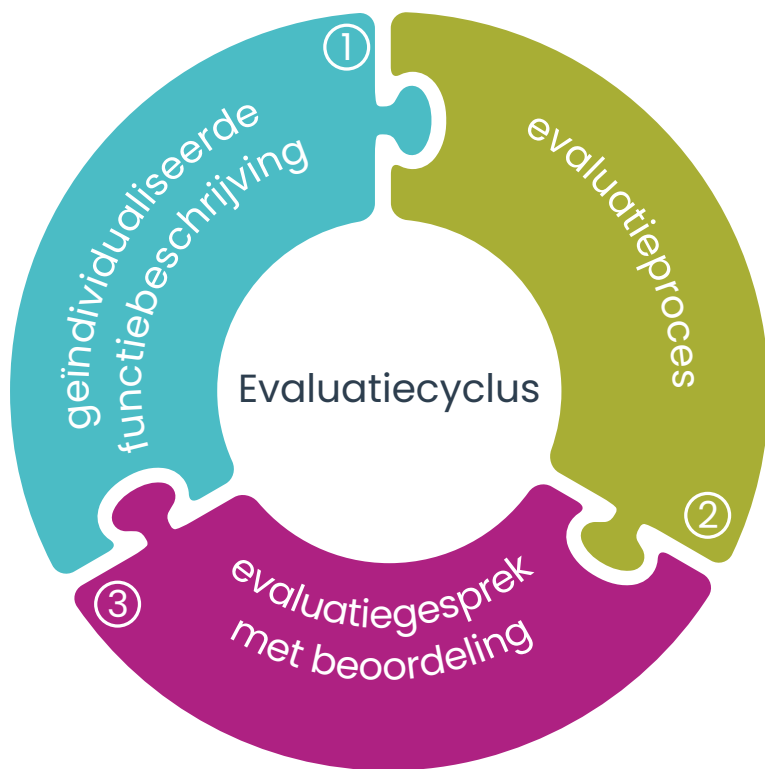
2. Professionaliseren van leraren via klasbezoeken

Loopbaanbegeleiding

Aanvangsbegeleiding in aanloop naar TADD

- * functioneringsgesprekken
- * **klasbezoeken**
- * bespreking leerlingenwerk
- * informele gesprekken
- * begeleiding
- * nascholing
- * ...

Schoolontwikkeling

Schoolontwikkeling

- * implementeren van vernieuwing
- * afstemmen over de groepen heen
- * opvolgen van schoolafspraken
- * professionaliseren van de leraar
- * zelfs professionaliseren als directeur

Een kijkwijzer...

- * is een ondersteuning voor de directeur om (gelijk)gericht te kijken vanuit een prioriteit, leergebied;
- * vertrekt van vooraf bepaalde doelen;
- * zorgt voor transparantie voor de leraar;
- * kan geschreven worden vanuit leraar- en leerlingperspectief;
- * laat je kijken met een open blik:
  - › Wat heb ik graag gezien?
  - › Waar heb ik nog een vraag over?
- * is handig in gebruik;
- * is een leidraad voor nagesprek, zet aan tot reflecteren;
- * komt de volgende stap in groei op het spoor;
- * kan een meerwaarde zijn in het beter leren kennen en begeleiden van de leraar;
- * ondersteunt het geven van effectieve feedback.

Soorten klasbezoeken

- * met/zonder leerlingen
- * coachend klasbezoek via kijkwijzer of focus
- * flitsbezoek (informeel klasbezoek!)

Opbouw van het klasbezoek

Vooraf	Tijdens	Na
<ul style="list-style-type: none"> › introduceren bezoek › toelichten van focus › bespreken van kijkwijzer	<ul style="list-style-type: none"> › bezoek en gesprek › kijkwijzer › leraar- en leerlingperspectief	<ul style="list-style-type: none"> › afstemming › terugkoppeling naar leraar en/of team

3. Een klasbezoek in de kleuterklas

Onderzoek wijst uit dat kinderen zich tot ongeveer de leeftijd van 7 à 8 jaar op een andere wijze ontwikkelen dan kinderen vanaf 8 jaar.

Jonge kinderen leren vooral **incidenteel**. Dit betekent dat de wijze waarop jonge kinderen zich ontwikkelen nog meer onderhevig is aan factoren die samenhangen met de manier waarop de speel- en leersituatie wordt aangepakt zoals **motivatie, interesse en het speelse karakter** van het arrangement.

De ontwikkeling bij jonge kinderen verloopt niet lineair en is niet altijd onmiddellijk zichtbaar in het gedrag en handelen van het kind. Kinderen maken **sprongen in hun ontwikkeling** en geven soms onverwacht blijk van een fundamentele verandering.

Aangezien kinderen tijdens de eerste levensjaren, op korte tijd, sterke veranderingen doormaken, zal bij het bepalen van een focus de leraar oog hebben voor de ontwikkeling van de groep alsook voor de ontwikkeling van de individuele kleuters. Bij het bepalen van de focus is één van de centrale vragen: wat zijn de onderwijsbehoeften van de leerling(en)? De leraar wordt uitgedaagd om passend in te spelen op verschillen in ontwikkeling en om een gedifferentieerd aanbod te voorzien.

Als we in de kleuterklas observeren is het zinvol om eerst naar de **basisinrichting en basisuitrusting (5.1)** te kijken, om verder te onderzoeken **welk doelgericht en planmatig aanbod (5.2)** er is en hoe de leraar inzet op het **begeleiden van kleuters (5.3)**.

Drie vragen die je bij elke observatie meeneemt:

- * Wat zie je de kleuters doen?
- * Wat zegt dat over de (spel)ontwikkeling?
- * Wat doet de leraar? Hoe speelt de leraar hierop in?

Tips

- * Maak gericht een keuze uit één van de drie invalshoeken:
  - › basisinrichting en -uitrusting
  - › doelgericht en planmatig aanbod
  - › begeleiden van kleuters.
- * Neem het onderdeel van de kijkwijzer vooraf grondig door.
- * Communiceer de invalshoek en de kijkwijzer vooraf met de leraar.

4. Werking van de kijkwijzer

Subjectieve vaststelling

Duid op deze as aan wat jouw subjectieve vaststelling is.

Vind ik geen goede keuze.
Is weinig effectief.
Is niet gelukt.
Dit zou ik zo niet doen.

*Duid met een kruisje op de as
je subjectieve observatie aan.*

Vind ik goed gekozen.
Is zeer effectief.
Is goed gelukt.
Bijven doen!

Objectieve vaststelling

Dit heb ik niet
waargenomen.

Dit heb ik
waargenomen.

Dit heb ik meermaals
waargenomen.

Omcirkel het passende icoontje.

Noteren

In de witruimte onder elk onderdeel noteer je je opgedane indrukken. Of je veel of weinig noteert, ligt niet bij voorbaat vast en bepaal je als invuller zelf. Tijdens het observeren verzamel je informatie voor de collegiale uitwisseling achteraf.

5. Kijkwijzer

Basisinrichting en basisuitrusting

- › Het schoolteam en de lerenden creëren samen een positief en stimulerend school- en klasklimaat. (V1)
- › Het schoolteam en de lerenden gaan positief om met diversiteit. (V2)
- › De leef- en leeromgeving en de onderwijsorganisatie ondersteunen het bereiken van de doelen. (V3)
- › Het schoolteam biedt een passend, actief en samenhangend onderwijsaanbod aan. (V4)
- › De school ontwikkelt en voert een doeltreffend beleid met het oog op de fysieke en mentale veiligheid van de leef-, leer- en werkomgeving. (BL12)

Ik voel me welkom op school en in de klas

Richtvragen kunnen zijn:

- * Hoe vinden kleuters hun weg in de school en in de klas?
- * Is het zichtbaar wie vandaag de kleuters begeleidt? Leraar, kindbegeleider, leraar lichamelijke opvoeding...?
- * Waar kunnen kleuters persoonlijke spullen opbergen?
- * Welke elementen zijn aanwezig die aansluiten bij de thuissituatie? Bijvoorbeeld foto's van papa's, mama's of iets van zichzelf dat de kleuter mag behouden.
- * Welke herkenbare materialen zijn er uit de (multiculturele) thuissituatie?
- * Zijn er plaatsen waar kleuters even tot rust kunnen komen?
- * Zijn er materialen aanwezig om rituelen en vieringsmomenten te beleven?

Vragen en opmerkingen

Ik ervaar de klasomgeving als een aangename en effectieve plek om te leven en te leren

Richtvragen kunnen zijn:

- * Hoe motiveert de klasomgeving de kleuters om tot betekenisvol en effectief spelen en leren te komen?
- * Wat maakt de klas sfeervol, prikkelend en uitnodigend om tot effectief spelen en leren te komen?
- * Oogt de klas overzichtelijk en opgeruimd?
- * Zijn materialen toegankelijk voor kleuters?
- * Biedt de klas voldoende structuur aan?
- * Hangen de materialen op ooghoogte van de kleuters?

Vragen en opmerkingen

Ik ken de weg: kansen tot zelfstandigheid, zelfredzaamheid en zelfsturing

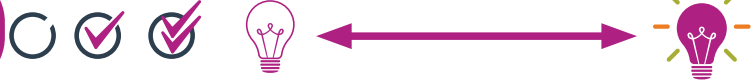
Richtvragen kunnen zijn:

- * Welke regels en afspraken zijn er en hoe worden die regels en afspraken voor de kleuters duidelijk gemaakt?
- * Is het materiaal zelfstandig bereikbaar en/of te gebruiken? Welke differentiatiekansen zien de kleuters in het aanbod?
- * Welke pictogrammen zijn er die de zelfredzaamheid van de kleuters bevorderen? Denk aan stappenplannen, keuze- en takenborden, opdrachtkaarten, opruimpictogrammen.
- * Zijn de gebruikte pictogrammen voldoende duidelijk, op niveau van de kleuters, gevarieerd in stijl, overzichtelijk, uitnodigend?

Vragen en opmerkingen

Ik verken en ontdek

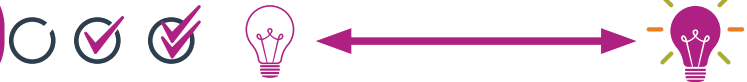

Richtvragen kunnen zijn:

- * Welke hoeken zijn in de klas ingericht? Te veel? Te weinig? Overzichtelijk?
- * Welke ontwikkelvelden komen aan bod via het basisaanbod van het materiaal en klasinrichting?

Vragen en opmerkingen

Ik ervaar een gevarieerd aanbod in de hoeken

Richtvragen kunnen zijn:

- * Is er een gevarieerd, multicultureel en betekenisvol materiaal-aanbod dat aansluit bij de leefwereld, interesse van de kleuters?
- * Welke levensechte materialen zijn er aanwezig?
- * Welke materialen worden voorzien om te experimenteren? Is het materiaal multifunctioneel?
- * Is er interactie mogelijk tussen de verschillende hoeken? Is het aanbod actueel en afgestemd op recent onderzoek?

Tip Artikel: Het zit 'm in een klein hoekje. Basisinrichting en -uitrusting in de kleuterklas.

Vragen en opmerkingen

Doelgericht en planmatig aanbod

- › Het schoolteam realiseert doelgericht een brede en harmonische vorming die betekenisvol is. (D1)
- › Het schoolteam hanteert doelen die sporen met het gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen. (D2)
- › Het schoolteam hanteert uitdagende en haalbare doelen. (D3)
- › Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria. (D4)
- › Het schoolteam geeft de lerenden adequate feedback met het oog op de voortgang in het leer- en ontwikkelingsproces. (O1)
- › Het schoolteam evalueert op een brede en onderbouwde wijze het onderwijsleerproces en het behalen van de doelen. (O2)
- › Het schoolteam stuurt het onderwijsleerproces bij op basis van de feedback- en evaluatiegegevens. (O3)

Bepalen van een focus

Richtvragen kunnen zijn:

- * Is er aandacht voor de harmonische ontwikkeling?
- * Komen de doelen in de focus terug in de verschillende onderwijsarrangementen en in de verrijking van de hoeken?
- * Op welke (rijke) manier worden ervaringskansen ingezet?
- * Op welke manier is het leren van kleuters zichtbaar in de klas?
- * Op welke manier zijn de routinemomenten doelgericht georganiseerd en nemen ze effectieve onderwijstijd in beslag?
- * Zijn er materialen aanwezig om rituelen en vieringsmomenten te beleven?

Welke generieke doelen staan in de focus?

Vragen en opmerkingen

Het klasmilieu binnen een belangstellingcentrum (BC) of werken zonder een thema

Richtvragen kunnen zijn:

- * Welke blikvanger wordt er voorzien waardoor het BC duidelijk zichtbaar wordt voor kleuters en ouders?
- * Hoe en met welk materiaal worden bestaande hoeken/speelleerplekken binnen het BC verrijkt en vernieuwd?
- * Is de godsdiensthoek geïntegreerd meegenomen?
- * Worden de kleuters betrokken bij de inrichting van de hoeken/speelleerplekken en op welke manier?
- * Op welke wijze kunnen kleuters kiezen en is er aandacht voor het keuzemoment?

Vragen en opmerkingen

Kleuters breed evalueren

Richtvragen kunnen zijn:

- * In welke mate is het aanbod gericht naar:
  - › de hele groep
  - › een groepje kleuters
  - › een individuele kleuter
- * Op welke manier is verzamelen, beoordelen, handelen en communiceren afgestemd op de doelen in de focus?

Vragen en opmerkingen

Effectieve feedback

Richtvragen kunnen zijn:

- * Op welke manier is er tijdens en na een speelleerervaring gepaste proces- of productgerichte feedback?
- * Op welke manier is de feedback afgestemd op het vooropgestelde doel?

Tips Spel en ontwikkeling – opbouw fasen
Visie routinemomenten

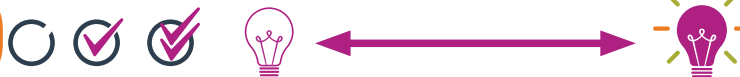
Vragen en opmerkingen

Begeleiden van kleuters

- › Het schoolteam geeft begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van de begeleiding op. (B1)
- › Het schoolteam biedt begeleiding zowel op het vlak van leren, leerloopbaan, sociaal-emotionele ontplooiing als fysiek welzijn. (B2)
- › Het schoolteam biedt elke lerende een passende begeleiding met het oog op gelijke onderwijskansen. (B3)

Vier ervaringskansen

Richtvragen kunnen zijn:

- * Welke tussenkomsten doet de leraar en wat was daarvoor de aanleiding?
- * Heeft de leraar aandachtspunten geformuleerd?
- * Wat valt op in de houding van de leraar tegenover de kleuters? Waaruit leid je dat af?
- * Binnen welke ervaringskansen zag je de leraar begeleiding geven?

Exploreren en beleven

Begeleidt de leraar het exploreren en beleven door bijvoorbeeld:

- * aan te sluiten bij wat de kleuters kunnen en uitdagend vinden;
- * de kleuters te stimuleren om nieuwe ervaringen op te doen en op onderzoek uit te gaan;
- * de kleuters aan te moedigen om de problemen die ze tegenkomen op te lossen en mogelijkheden uit te proberen?

Vier ervaringskansen

Richtvragen kunnen zijn:

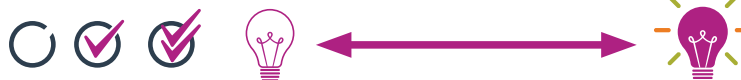
- * Welke tussenkomsten doet de leraar en wat was daarvoor de aanleiding?
- * Heeft de leraar aandachtspunten geformuleerd?
- * Wat valt op in de houding van de leraar tegenover de kleuters? Waaruit leid je dat af?
- * Binnen welke ervaringskansen zag je de leraar begeleiding geven?

Zelfstandig spelen en leren

Begeleidt de leraar het zelfstandig spelen en leren door bijvoorbeeld:

- * het spel voor te bespreken met de kleuters;
- * kleuters naar elkaar te verwijzen voor ondersteuning en uitbreiding van hun spel;
- * de kleuters te laten weten wanneer het bijna tijd is om op te ruimen?

Vier ervaringskansen

Richtvragen kunnen zijn:

- * Welke tussenkomsten doet de leraar en wat was daarvoor de aanleiding?
- * Heeft de leraar aandachtspunten geformuleerd?
- * Wat valt op in de houding van de leraar tegenover de kleuters? Waaruit leid je dat af?
- * Binnen welke ervaringskansen zag je de leraar begeleiding geven?

Geleid spelen en leren

Begeleidt de leraar het geleid spelen en leren door bijvoorbeeld:

- * de kleuters te stimuleren tot actief handelen;
- * de vooropgestelde doelen als leidraad te gebruiken;
- * te werken aan een succeservaring;
- * het stellen van denkstimulerende vragen?

Vier ervaringskansen

Richtvragen kunnen zijn:

- * Welke tussenkomsten doet de leraar en wat was daarvoor de aanleiding?
- * Heeft de leraar aandachtspunten geformuleerd?
- * Wat valt op in de houding van de leraar tegenover de kleuters? Waaruit leid je dat af?
- * Binnen welke ervaringskansen zag je de leraar begeleiding geven?

Ontmoeten

Begeleid de leraar het ontmoeten door bijvoorbeeld:

- * een gezellige, huiselijke sfeer te creëren;
- * kleuters positief te bevestigen;
- * kleuters gevoelig te maken voor noden, problemen en gevoelens van anderen?

Metacognitie

Richtvragen kunnen zijn:

- * In welke mate heeft de leraar aandacht voor de metacognitieve vaardigheden:
  - › de doelen in de focus zijn zichtbaar voor de kleuters;
  - › het spel wordt voorbesproken met de kleuters;
  - › er wordt kritisch gereflecteerd met de kleuters over hun spel.

Tip Leerkrafttype-test – Centrum voor Taal en Onderwijs

Katholiek onderwijs Vlaanderen

Guimardstraat 1 - 1040 BRUSSEL

www.katholiekonderwijs.vlaanderen

Scan voor onze PRO.-site